

۱۳۸۰ / ۴ / ۱۰

دانشگاه تهران
دانشکده مدیریت

پایان نامه

برای اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته مدیریت بازرگانی

(گرایش بازاریابی بین‌الملل)

011512

عنوان:

بررسی موانع سرمایه‌گذاری در منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان

استاد راهنما:
دکتر نقی بهرامفر

استاد مشاور:
دکتر رضا تهرانی

استاد ناظر
دکتر غلامرضا اسلامی

پژوهشگر:
مجید عباسی

اردیبهشت ۱۳۷۹

۳۴۶۲۴

این سند در تاریخ ۱۳۷۹/۰۵/۲۵
در دفتر اسناد رسمی شماره ۱۷۱۵
تهران ثبت گردید.

تقدیم به پدر و مادرم
و
همه عزیزانی که به سربلندی ایران می‌اندیشند

بر خود لازم می‌دانم از استاد محترم راهنما جناب آقای دکتر نقی بهرامفر و اساتید محترم مشاور آقایان دکتر رضا تهرانی و دکتر محمود فیروزیان و استاد محترم ناظر جناب آقای دکتر اسلامی که اینجانب را در انجام این تحقیق یاری و مساعدت نمودند تشکر و قدردانی نمایم.

۳۴۶۲۶

فهرست :

فصل اول: کلیات

۲	مقدمه
۲	تعریف موضوع
۳	اهمیت موضوع
۳	مبانی تدوین فرضیه‌ها و فرضیات تحقیق
۴	قلمرو تحقیق
۴	قلمرو موضوعی
۵	قلمرو مکانی
۵	قلمرو زمانی
۵	قلمرو جامعه آماری
۵	روش تحقیق
۵	الف: روش کتابخانه‌ای
۵	ب: روش پرسشنامه‌ای
۶	ج: روش مصاحبه
۶	د: کار میدانی
۷	محدودیت‌های تحقیق
۷	سازمان و قلمرو تحقیق
۸	فصل دوم
۱۱	بخش اول: مناطق آزاد
۱۱	تعریف مناطق آزاد
۱۲	منطقه آزاد تجاری

۱۲ بندر آزاد
۱۲ منطقه ویژه حراست شده گمرکی
۱۳ منطقه پردازش صادرات
۱۳ منطقه ویژه اقتصادی
۱۳ بازارچه های مرزی
۱۴ تاریخچه مناطق آزاد
۱۶ مبانی نظری تجارت آزاد
۱۷ اهداف ایجاد مناطق آزاد
۱۸ پیش نیازهای لازم برای تأسیس مناطق آزاد
۱۹ ویژگی های مناطق آزاد
۲۱ مناطق پردازش صادرات برای تولید کنندگان چه نقشی دارند؟
۲۱ جنبه های فرهنگی و اجتماعی در سرمایه گذاری خارجی
۲۴ بخش دوم: سرمایه گذاری
۲۴ تعریف سرمایه و سرمایه گذاری
۲۵ تئوری سرمایه گذاری
۲۶ انواع ریسک پروژه
۲۷ عمده ترین ریسک های پیش روی سرمایه گذاران خارجی
۲۸ طبقه بندی سرمایه گذاری
۲۹ مراحل مختلف ایجاد طرح های صنعتی
۳۱ انواع سرمایه گذاری از لحاظ مالکیت در مناطق آزاد
۳۴ بخش سوم: مناطق آزاد سایر کشورها
۳۴ ایالات متحده آمریکا

- ۳۷ - موریس
- ۳۹ - هندوستان
- ۴۳ - ترکیه
- ۴۵ - امارات متحده عربی (جبل علی)
- ۴۶ - اتحادیه جهانی مناطق پردازش صادرات WEPZA
- ۴۷ - عمده‌ترین دلایل موفقیت مناطق آزاد جهان
- ۴۹ - بخش چهارم: مناطق آزاد ایران
- ۵۲ - مناطق ویژه اقتصادی ایران
- - جدول مقایسه‌ای بخشی از مزیت‌های قانونی منطقه آزاد تجاری و منطقه ویژه اقتصادی:
- ۵۷ - منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان
- ۵۸ - **فصل سوم: تجزیه و تحلیل اطلاعات**
- ۶۰ - روشهای آماری
- ۶۱ - توزیع T استیودنت
- ۶۱ - برآورد فاصله‌ای اختلاف بین میانگین دو جامعه
- ۶۲ - آزمون فرضیات
- ۶۲ - تحلیل پرسشنامه
- ۶۳ - جدول خلاصه اطلاعات بدست آمده از طریق پرسشنامه
- ۶۴ - فرضیه اول و سوالات مربوط به آن
- ۶۵ - آزمون فرضیه اول - سوال چهارم
- ۶۶ - آزمون فرضیه اول - سوال پنجم
- ۶۷ - آزمون فرضیه اول - سوال ششم

- ۶۸.....آزمون فرضیه اول - سوال هفتم
- ۶۹.....آزمون فرضیه اول
- ۷۰.....- فرضیه دوم و سوالات مربوط به آن
- ۷۱.....آزمون فرضیه دوم - سوال هشتم
- ۷۲.....آزمون فرضیه دوم - سوال نهم
- ۷۲.....آزمون فرضیه دوم
- ۷۳.....- فرضیه سوم و سوالات مربوط به آن
- ۷۴.....آزمون فرضیه سوم - سوال دهم
- ۷۵.....آزمون فرضیه سوم - سوال یازدهم
- ۷۶.....آزمون فرضیه سوم - سوال دوازدهم
- ۷۷.....آزمون فرضیه سوم
- ۷۸.....- فرضیه چهارم و سوالات مربوط به آن
- ۷۹.....آزمون فرضیه چهارم - سوال سیزدهم
- ۸۰.....آزمون فرضیه چهارم - سوال چهاردهم
- ۸۱.....آزمون فرضیه چهارم - سوال پانزدهم
- ۸۲.....آزمون فرضیه چهارم - سوال شانزدهم
- ۸۳.....آزمون فرضیه چهارم
- ۸۴.....- فرضیه پنجم و سوالات مربوط به آن
- ۸۵.....آزمون فرضیه پنجم - سوال هفدهم
- ۸۶.....آزمون فرضیه پنجم - سوال هجدهم
- ۸۷.....آزمون فرضیه پنجم - سوال نوزدهم
- ۸۸.....آزمون فرضیه پنجم - سوال بیستم

۸۹	آزمون فرضیه پنجم - سوال بیست و یکم
۹۰	آزمون فرضیه پنجم - سوال بیست و دوم
۹۲	آزمون فرضیه پنجم - سوال بیست و سوم
۹۳	آزمون فرضیه پنجم
۹۴	- تعیین اهمیت نسبی فرضیات
۹۶	فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۹۷	بخش اول: نتیجه گیری
۹۷	- نتیجه گیری مربوط به فرضیه اول
۹۸	- نتیجه گیری مربوط به فرضیه دوم
۹۸	- نتیجه گیری مربوط به فرضیه سوم
۹۹	- نتیجه گیری مربوط به فرضیه چهارم
۹۹	- نتیجه گیری مربوط به فرضیه پنجم
۱۰۰	- اهمیت نسبی فرضیات
۱۰۰	بخش دوم: پیشنهادات
۱۰۰	الف: پیشنهادات عام
۱۰۱	ب: پیشنهادات خاص
۱۰۴	فهرست منابع و مآخذ فارسی
۱۰۶	فهرست منابع و مآخذ لاتین
۱۰۷	ضمائم

پرسشنامه:

نقشه منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه:

توسعه اقتصادی آرمان تمامی کشورهای توسعه است و کشورهای مختلف ابزار متفاوتی را برای دستیابی به این امر برمی‌گزینند.

با توجه به اینکه عامل سرمایه یکی از عوامل اصلی در رشد و توسعه کشورها محسوب می‌شود و متغیرهای دیگر اقتصادی از جمله اشتغال، تولید ناخالص ملی، عرضه کالا و خدمات و... مستقیماً از این عامل تأثیر می‌پذیرند. کشورها بدنبال طراحی مکانیزمهایی جهت جذب هرچه بیشتر سرمایه از منابع داخلی و خارجی می‌باشند. از جمله مکانیزمهای مورد استفاده برخی کشورها جهت دستیابی به این هدف ایجاد مناطق آزاد تجاری - صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی است که در صورت موفقیت می‌تواند انتقال تکنولوژی، اشتغال، توسعه منابع انسانی و صادرات را نیز به دنبال داشته باشد. در کشور ما نیز در اجرای تبصره ۲۰ قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و بدنبال آن بند «د» تبصره ۲۵ قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اقدام به ایجاد ۳ منطقه آزاد و ۱۳ منطقه ویژه اقتصادی گردیده است که منطقه ویژه سلفچگان از جمله آنهاست.

این تحقیق بدنبال بررسی و شناخت موانع موجود در مسیر سرمایه‌گذاری در منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان است.

تعریف موضوع:

موضوع تحقیق عبارتست از: بررسی موانع سرمایه‌گذاری در منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان. در تعریف منطقه ویژه اقتصادی می‌توان گفت: منطقه ویژه اقتصادی به محدوده جغرافیایی مشخصی از سرزمین کشور میزبان اطلاق می‌شود که انواع تسهیلات و پاره‌ای مزایا مانند معافیت‌های مالیاتی و آزادی‌هایی در زمینه استخدام، رعایت قانون و... برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کند.

در مورد منطقه سلفچگان نیز باید گفت که این منطقه در محل اتصال شاهراههای کشور و در مرکز کشور و نزدیک به شهرهای صنعتی همچون اراک، اصفهان، ساوه و تهران قرار گرفته است. این منطقه پس از مطالعاتی در فروردین ۱۳۷۶ بعنوان منطقه ویژه اقتصادی اعلام شد.

در تعریف سرمایه‌گذاری نیز تولید یا خرید هر نوع دارائی سرمایه‌ای حقیقی و بطور دقیق افزایش موجودی سرمایه در طی زمان می‌باشد و منظور از موانع سرمایه‌گذاری، هر عاملی که در روند تشکیل و توسعه سرمایه‌گذاری در منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان خلل ایجاد کند می‌باشد.

اهمیت موضوع:

با توجه به تأثیر فراوانی که سرمایه‌گذاری در این منطقه می‌تواند بر اشتغال، انتقال تکنولوژی، ارزآوری و توسعه منابع انسانی و... داشته باشد و با توجه به اینکه در شرایط فعلی حجم عظیمی از بیکاری در کشور وجود دارد و توسعه صادرات غیر نفتی و تشویق فعالیتهای مولد مورد توجه قرار گرفته است. اهمیت این تحقیق نمایان می‌شود.

از سوی دیگر عدم موفقیت مورد انتظار سایر مناطق مشابه در کشور^۱ ضرورت بررسی علمی این موضوع را نمایان می‌کند تا از این طریق بتوانیم با شناسایی موانع سرمایه‌گذاری نسبت به رفع آنها اقدام نموده و از اتلاف منابع و سرمایه‌گذاری‌های بی‌ثمر جلوگیری بعمل آوریم.

شناسایی نقطه نظرات سرمایه‌گذاران و کارشناسان و بکارگیری آن در جهت پیشرفت سریعتر منطقه و به تبع آن پیشرفت کشور از دیگر مواردی است که اهمیت موضوع مورد بررسی را نشان می‌دهد.

● مبانی تدوین فرضیه‌ها و فرضیات تحقیق:

مطالعات اولیه و گفتگو با چند تن از سرمایه‌گذاران بالفعل منطقه از وجود پاره‌ای از موانع در مسیر

۱- مسعود محمدی نموتی. مطالعه‌ای درباره مناطق آزاد و اثرات اقتصادی و بازرگانی آن. مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، چاپ اول، فروردین، ۱۳۷۴ ص ط

سرمایه گذاری در منطقه حکایت داشت که البته نوع عوامل مؤثر و مانعی که ذکر می شد بسیار متنوع بود و از مسایل اقتصادی، سیاسی، امنیتی و فرهنگی ریشه می گرفت محقق پس از کسب این اطلاعات اولیه و انجام مطالعات اولیه فرضیات ۵ گانه ای را بصورت ذیل تدوین نمود.

۱- تغییر و بی ثباتی قوانین و مقررات مربوط به مناطق آزاد و ویژه اقتصادی مانعی در مسیر سرمایه گذاری در این منطقه است.

۲- عدم سرمایه گذاری سازمانها و مؤسسات سرمایه گذاری وابسته به دولت در این منطقه، مانعی در مسیر سرمایه گذاری در این منطقه است.

۳- عدم موفقیت مورد انتظار سایر مناطق آزاد و ویژه اقتصادی^۱ مانعی در مسیر سرمایه گذاری در این منطقه است.

۴- عدم معرفی مناسب مزایای سرمایه گذاری در این منطقه مانعی در مسیر سرمایه گذاری در این منطقه است.

۵- عدم آمادگی تأسیسات زیربنایی و سازمانهای اداری ضروری مانعی در مسیر سرمایه گذاری در این منطقه است.

● قلمرو تحقیق:

قلمرو تحقیق از نظر موضوعی، مکانی و زمانی به شرح زیر است.

قلمرو موضوعی:

در این تحقیق به موضوع سرمایه گذاری در منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان پرداخته شده است.

۱- تازه های اقتصاد، شماره ۷۶، اردیبهشت ۱۳۷۸ ص ۴۸

قلمرو مکانی:

مکان تحقیق منطقه سلفچگان در ۴۵ کیلومتری شهرستان قم در مسیر جاده قم - اصفهان می باشد.

قلمرو زمانی:

از زمان اعلام منطقه سلفچگان بعنوان منطقه ویژه اقتصادی یعنی فروردین ۱۳۷۶ تاکنون می باشد.

قلمرو و جامعه آماری:

جامعه آماری: کلیه کارشناسان اقتصادی و سرمایه گذاران بالفعل و بالقوه منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان می باشد.

● روش تحقیق

در تحقیق با توجه به جامعه آماری فوق الذکر، نمونه ای را به ترتیب ذیل مورد نظر قرار داریم:

۱- کارشناسان اقتصادی

۲- سرمایه گذاران بالفعل منطقه

۳- سرمایه گذاران بالقوه منطقه (شرکتهای سرمایه گذاری).

روشهای بکار گرفته شده در تحقیق:

الف: روش کتابخانه ای:

از این روش جهت جمع آوری مباحث تئوریک تحقیق استفاده شد که بعضی از مهمترین مکانهای مورد

مراجعه عبارت بودند از:

۱- کتابخانه دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.

۲- کتابخانه دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران.

۳- کتابخانه مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.

۴- مدارک و اسناد دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد.

ب: روش پرسشنامه‌ای:

در این روش ابتدا ۵ پرسشنامه بطور آزمایشی به پاسخ دهندگان ارائه شد تا نواقص احتمالی آن رفع گردد سپس تعداد ۵۰ پرسشنامه توزیع گردید که ۴۰ مورد آن برگشت داده شد. پرسشنامه‌ها بصورت حضوری و فکس به پاسخ دهندگان ارائه شد و پاسخ‌ها نیز به یکی از دو روش فوق جمع‌آوری گردید.

نمونه‌گیری تحقیق:

در تحقیق سعی بر آن شده تا نتایج با زمان و هزینه معقول و مناسب بدست آید لذا با توجه به ترکیب جامعه آماری مورد تحقیق و با استفاده از راهنمایی‌های اساتید راهنما و مشاور از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه بندی شده استفاده گردید و تعداد نمونه نیز با استفاده از فرمول، ۴۰ مورد تعیین شد که برای دستیابی به این تعداد پاسخ، تعداد ۵۰ عدد پرسشنامه توزیع گردید.

ج: روش مصاحبه:

اطلاعاتی نیز در زمینه تحقیق، در مواردی که با مراجعه حضوری به تکمیل پرسشنامه اقدام شده بود، از طریق مصاحبه از پاسخ دهندگان دریافت شد. این اطلاعات بیشتر در زمینه مشکلات نظیر مشکلات فرهنگی و اجتماعی منطقه و کشور و موانع سیاسی در مسیر سرمایه‌گذاری در منطقه بود که در قالب پیشنهاد، توصیه و گاه‌آنتقاد از سوی پاسخگويان ارائه می‌شد. از این اطلاعات بیشتر سعی شده در قسمت پیشنهادات استناد شود.

د: کار میدانی:

در بازدید از منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان و صحبت با چند تن از فعالان در این منطقه از مشکلات موجود در منطقه و وضعیت منطقه اطلاعاتی بدست آمده اطلاعاتی نیز در زمینه وضعیت جغرافیایی

منطقه، پیشرفت عملیات آماده‌سازی امکانات منطقه و... در طی این بازدید بدست آمد.

محدودیت‌های تحقیق:

۱- پراکندگی سرمایه‌گذاران در سطح کشور: از آنجایی که سرمایه‌گذاران فعلی در منطقه در چندین شهر کشور مثل اصفهان، شیراز، اراک، قم و تهران پراکنده بودند. محدودیت‌هایی جهت دسترسی به آنها وجود داشت.

۲- اطلاعات محدود اغلب سرمایه‌گذاران از قوانین و مقررات مناطق ویژه و میزان پیشرفت فعالیتها در این منطقه.

۳- جهت‌دار بودن احتمالی پاسخ‌های برخی از پاسخ‌دهندگان نظیر سرمایه‌گذاران بالفعل منطقه که پاسخ‌های بیطرفانه آنها ممکنست با منافع آتی احتمالی آنها متناسب نباشد.
سازمان و قلمرو تحقیق

این تحقیق در ۴ فصل تهیه شده است.

فصل اول شامل کلیات تحقیق است که تصویری کلی از تحقیق را برای خواننده فراهم می‌آورد.

فصل دوم به مباحث تئوریک تحقیق می‌پردازد که در ۴ بخش تنظیم شده است.

- بخش اول راجع به مناطق آزاد جهت می‌کند.

- بخش دوم به موضوع سرمایه‌گذاری می‌پردازد.

- بخش سوم به مناطق آزاد سایر کشورها می‌پردازد.

- بخش چهارم مناطق آزاد ایران و منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان.

فصل سوم روشهای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات را ارائه می‌کند و

فصل چهارم به نتیجه‌گیری و پیشنهادات اختصاص دارد.

فصل دوم

بخش اول: مناطق آزاد

بخش دوم: سرمایه گذاری

بخش سوم: مناطق آزاد سایر کشورها

بخش چهارم: مناطق آزاد ایران و منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان